

Název programu: Podpora vzdělávacích aktivit národnostních menšin v roce 2018

Evidenční číslo projektu: MSMT – 21430/2017-53

Název projektu: Žijeme na Trojmezí (dále jen „projekt“)

Název materiálu: Wywózka Jasieniarzy

Wypracoval: Renata Staszowska

Datum: červen 2018

V Jablunkově

Ověřeno ve výuce datum, místo a třída: 19.11.2018, Základní škola H. Sienkiewiczze s pol. jaz. vyuč. Jablunkov, příspěvková organizace, 9. A, B třída

ROBOTY PRZYMUSOWE III RZESZY

- ✘ praca, do której zmuszono kilkanaście milionów ludzi z terenów okupowanych przez III Rzeszę podczas II wojny światowej
- ✘ stanowiła jedną z głównych metod pozyskiwania taniej siły roboczej w Niemczech dla przemysłu i rolnictwa

WYWÓZKA JASIENIARZY

- ✘ Jasienie mała osada pod Kozubową na Zaolziu była wiosną 1942 roku świadkiem smutnych wydarzeń
- ✘ 23 kwietnia 1942 zostało wywiezionych dziewięć polskich rodzin na prace przymusowe w głąb Rzeszy
- ✘ centralnym miejscem, gdzie rodziny i z innych miejscowości były rejestrowane i przygotowywane do transpostu była, obecnie już nieistniejąca, Czytelnia w Jabłonkowie

POWODY WYWIEZIENIA

- ✘ wszyscy wywiezieni z Jasienia byli Polakami
- ✘ odmówili podpisania Volklisty – pozostawili sobie polską narodowość

A co ich za to czekało:

- ✘ inteligencję (nauczycieli, księży lekarzy...)
wysyłano do obozów masowej zagłady
- ✘ rolników, robotników – wysyłali na roboty przymusowe do III Rzeszy

CZYTELNIA W JABŁONKOWIE

Czytelnia w Jabłonkowie – przygotowanie do transportu

RODZINY Z JASIENIA, KTÓRE SPOTKAŁ LOS WYSIEDLENIA:

- × rodzina Szkanderów (od Łomianka)
- × rodzina Bocków (od Walka)
- × rodzina Kantorów (od Kary)
- × dwie rodziny Kawuloków (z Chałup Jerzego i Adama)
- × rodzina Kawuloków (spod cesty)
- × trzy rodziny Sikorów (Grzibków z Kalinowego – Władysława, Jana i Pawła)

WSPOMNIENIA ANNY SZOKOŁOWEJ Z DOMU SIKORA – Z KALINOWEGO W DZIEŃ WYWÓZKI

- ✘ *„Rano przed pióntóm godzinóm wtargnęli do dómu niemieccy wojocy z esesmanym, co dowo rozkazy. Tata umioł po niemiecku, tak sie też odezwoł do niego. A ón porwoł pas ze szpinym i tate przez głowe tym szpinym uderzył. Aż wystrzikła mu krew z lica. Widzym to eszcze dzisio.”*
- ✘ *„Esesman pozwołił, aby my spakowali do deki albo płachty obleczyni dlo całej rodziny. My, dziecka też cosi na pleca wzióni.”*
- ✘ *„Potym nas nagnali, aby nasiadać na wóz i już jechać.”*
- ✘ *„Wszyscy my z płaczym odjyżdżali z dómu.”*

W CZYTELNI - WSPOMNIENIA

- ✘ *„Jak my przyjechali do Jabłonkowa, to sala w Czytelni już była skoro pełno.”*
- ✘ *„Pod oknami było pełno ludzi. Od nich my dostali chleby i cosik na pici.”*
- ✘ *„Potym nóm kozali sie pozbiyrać i iść do Nawsia na banhof.”*
- ✘ I tak zaczyna się ten wielki smutny pochód polskich rodzin, dzieci, rodziców i staruszków obwieszonych różnymi tobołkami.

DROGA DO NAWSIA

Droga z Czytelni
na dworzec do Nawsia

NA ROBOTACH – WARUNKI PRACY

- ✘ większość wywiezionych z Jasienia pracowała w rolnictwie
- ✘ wiosną, latem, jesienią - pracowali od rana do późnego wieczora na polu, w chlewach wokół bydła
- ✘ w zimie – młócili i mleli w stodołach zboże
- ✘ wszędzie panował głód i zima

Wspomnienia Zuzanny Kawulok:

„Nie było ani jednej chwili wytchnienia, za całe trzy lata nie mieliśmy żadnego urlopu, jak niewolnicy, nie ludzie.”

KONIEC WOJNY I DROGA DO DOMU

- ✘ dramatyczne chwile przeżywali również w drodze powrotnej do domu
- ✘ szli na piechotę nawet kilka miesięcy
- ✘ po powrocie do domu – zastali ich puste, wyrabowane, zniszczone – to zrobili Niemcy, których do ich domów rodzinnych w czasie wojny osadzano
- ✘ zaczynało się trudne powojenne lata w biedzie i niedostatku, ale w domu...

KARTKI, KTÓRE PRZESYŁAŁ JEDEN Z WYWIEZIONYCH SWEJ MATCE

Kochana Mam!

id szarytam kam radeznie pozdrawie
i rozracem podziokowanie za list.

Bo do innae, to je kle zenna za jure dawno stracit
ci madrzygi, w wyzdrowianie bo jstem. corocznie
stabilny am mowic nie moge. Jedyn tutaj Ter umart prze-
de ma na serce Ter metody. Anni do domu nie chce
puszczac. Myslalam dawniej ze pojedze bo mi mo-
wilo, ale teraz jakos niechce. Jeszcze mam na Arbeitsamt
nie ma badania, jure tam posli i telefonowale ale pro-
teraz jeszcze nie ma przeseto. Jestem rewolucyjny
a doktor od roboty. Kwestyjn wshu ter tutaj jureci

Absender: Kawulokberg, Postamt
Postamt, auch Zustell- oder Leitpostamt

Str. Hausnummer, Gebäudeteil, Stockwerk oder Postfachnummer

Teraz jeszcze nie moge. Jedyn tutaj Ter umart prze-
de ma na serce Ter metody. Anni do domu nie chce
puszczac. Myslalam dawniej ze pojedze bo mi mo-
wilo, ale teraz jakos niechce. Jeszcze mam na Arbeitsamt
nie ma badania, jure tam posli i telefonowale ale pro-
teraz jeszcze nie ma przeseto. Jestem rewolucyjny
a doktor od roboty. Kwestyjn wshu ter tutaj jureci

Postkarte

Frau
Marie Kawulok

(8) Maria Krog

Ulrich Krog

Str. Hausnummer, Gebäudeteil, Stockwerk oder Postfachnummer

Absender: Kawulokberg, Postamt
Postamt, auch Zustell- oder Leitpostamt

Str. Hausnummer, Gebäudeteil, Stockwerk oder Postfachnummer

Teraz jeszcze nie moge. Jedyn tutaj Ter umart prze-
de ma na serce Ter metody. Anni do domu nie chce
puszczac. Myslalam dawniej ze pojedze bo mi mo-
wilo, ale teraz jakos niechce. Jeszcze mam na Arbeitsamt
nie ma badania, jure tam posli i telefonowale ale pro-
teraz jeszcze nie ma przeseto. Jestem rewolucyjny
a doktor od roboty. Kwestyjn wshu ter tutaj jureci

Postkarte

Frau
Marie Kawulok
Weinberg

(8) Maria Krog

Ulrich Krog

Str. Hausnummer, Gebäudeteil, Stockwerk oder Postfachnummer

Absender: Kawulokberg, Postamt
Postamt, auch Zustell- oder Leitpostamt

Str. Hausnummer, Gebäudeteil, Stockwerk oder Postfachnummer

Teraz jeszcze nie moge. Jedyn tutaj Ter umart prze-
de ma na serce Ter metody. Anni do domu nie chce
puszczac. Myslalam dawniej ze pojedze bo mi mo-
wilo, ale teraz jakos niechce. Jeszcze mam na Arbeitsamt
nie ma badania, jure tam posli i telefonowale ale pro-
teraz jeszcze nie ma przeseto. Jestem rewolucyjny
a doktor od roboty. Kwestyjn wshu ter tutaj jureci

Postkarte

Frau
Marie Kawulok
Weinberg

(8) Maria Krog

Ulrich Krog

Str. Hausnummer, Gebäudeteil, Stockwerk oder Postfachnummer

Absender: Kawulokberg, Postamt
Postamt, auch Zustell- oder Leitpostamt

Str. Hausnummer, Gebäudeteil, Stockwerk oder Postfachnummer

Teraz jeszcze nie moge. Jedyn tutaj Ter umart prze-
de ma na serce Ter metody. Anni do domu nie chce
puszczac. Myslalam dawniej ze pojedze bo mi mo-
wilo, ale teraz jakos niechce. Jeszcze mam na Arbeitsamt
nie ma badania, jure tam posli i telefonowale ale pro-
teraz jeszcze nie ma przeseto. Jestem rewolucyjny
a doktor od roboty. Kwestyjn wshu ter tutaj jureci

Frau
Marie Kawulok

(8) Maria Krog

Ulrich Krog

Str. Hausnummer, Gebäudeteil, Stockwerk oder Postfachnummer

DOKUMENTY – KSIĄŻKA PRACY

Arbeitskarte
polnischer Arbeitskräfte

1. 42 10000. B/0544.

Linker Zeigefinger

Raum für Fingerabdruck

Rechter Zeigefinger

Vor- und Zuname

Umschlag

Arbeitskarte

Nr. 2

Herkunftsland: Eingegliederte Ostgebiete *)
Generalgouvernement *)

Arbeitskarte / Pozwolenie na prace
Gültig nur für die unten bezeichnete Arbeitsstelle
ważne jedynie dla niżej oznaczonego miejsca pracy

LAA, Niederschlesien Nr. II a 15 / .....

Familienname: Kawulok Rufname: Anna
(bei Frauen auch Geburtsname): ..... led. verh., verw., gesch.)

Geburtsort: 13.4.21 Wird die deutsche Sprache beherrscht? ja/nein männlich/weiblich) .....

Heimatort: Nawoi Kreis: Taschen

Staatsangehörigkeit: ehemals polnisch

Beruf: landwirtschaftlicher Arbeiter
robotnik rolny

Arbeitsbuch-Nr. ....

Unternehmer (Arbeitgeber): Dominium Mangschütz

Arbeitsstelle (Ort): Mangschütz Kreis: Brieg

Des Empfängers der Lohnersparnisse: Vor- und Zuname .....
sowie Wohnort und Kreis .....

Ausgestellt am 5. Mai 1942 Gültig bis 15. Dez. 1942
Nichtzutreffendes streichen. — II erstm. — 20 000. 2. 42. II 0061

PODSUMOWANIE

Na zakończenie pozwolę sobie przytoczyć słowa Anny Kawulokowej:

„Oby już nigdy coś tak straszego jak wojna, nie musiały przeżywać nasze dzieci i wnuki. Dziękuje Panu Bogu za to, że żyjemy w czasach pokoju!”

ŹRÓDŁA

Fotografie: zdjęcia prywatne
Popołudnie wspomnień, 2013